

SAMLAREN

TIDSKRIFT UTGIFVEN

AF

SVENSKA
LITTERATURSÄLLSKAPETS
ARBETSUTSKOTT

FYRTIONDE ÅRGÅNGEN

1919

UPPSALA

ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG 1920

Ännu en dikt af Samuel Columbus.

Meddelad af

Ragnar Ekholm.

I föregående årgång av Samlaren har Johan Nordström publicerat en bröllopsdikt till Andreas Arosius och Gertrud Spiring, hvilket opus han tillskrifvit Samuel Columbus, ehuru denne här ej nyttjat sin vanliga pseudonym. Att attributionen är riktig kan styrkas äfven med andra skäl än dem Nordström anför. Samuel Columbus kom i tjänst hos den bekante holländskfödde köpmannen och industriidkaren Jacob Reenstierna troligen vid årsskiftet 1670—71 och vistades i början af det senare året i Upsala.¹ Den Andreas Arosius, till hvilken den ofvannämnda skriften är riktad, var vid denna tid en af Reenstiernas mera betrodda bokhållare, som tidigast synes ha fungerat som "guvernör" för ett par af principalens äldre söner,² och som när Jacob Reenstierna öfvertog arrendet af de till drottning Kristinas underhållsländer hörande Gotland och Ösel,³ var en af de funktionärer, genom hvilka Reenstierna administrerade detta företag — häraf förklaras också Arosius' titel på bröllopsskriften: "Bookhållare öfwer Gottland och Ösels intrader". — Både Columbus och Arosius hörde således till Jacob Reenstiernas närmaste underlydande, och det är därför helt

¹ Brev från Jacob Reenstierna till Columbus d. 28/2 1671. *R.A. Momma-Reenstierna-saml.* 15.

² Såsom sådan företog han en utrikes resa tillsammans med sina discipular, hvilket framgår af ett bref till honom från Jacob Reenstierna den 27/12 1667. *R.A. Momma-Reenstierna-saml.* 12.

³ P. SONDÉN, *Bröderna Momma-Reenstierna* i *Hist. Tidskr.* 1911, s. 160.

naturligt, att den förre vid Arosius' giftermål uppvaktar på öfligt sätt.

Några veckor senare skref Columbus ännu en bröllopsdikt till en kollega i Reenstiernas tjänst, Johan Colwijn. Denne hade varit Columbus' närmaste företrädare som præceptor för Reenstiernas söner Isaac och Jacob och hade tidigare studerat i Upsala.¹ Vid den tid, dikten skrefs, var han bokhållare och avancerade så småningom till borgmästare i Visby.²

Dikten, som finnes i U. U. B:s samling af personalskrifter, är anonym, men att det verkligen är Samuel Columbus, som är författaren, framgår däraf, att de två sista raderna i strof 9:

Til detta wågespeel sig wåge hwem som will
Jag koxar än en stund förän iag flyger till

i Ordeskötseln (Hesselmans utgåfva s. 20) anföras såsom hörande till "en min skrift". Diktionen och delwis äfven bildvalet är f. ö. för Columbus synnerligen betecknande.

Dikten har följande lydelse:

Till
Ähreborne och Wälbetrodde
H. Jahan *Colwijn*
Sampt
Ähreborne och Dygderijke Matrona
Hust. Barbro *Skenkowitz*
Tå the i Herrans Napmn med ouplösligit
ächtaband ihopbundes i Stocholm
den 9 *Martij* 1671
Öfwersändt aff en deras
gode wän.
Trycht i Vpsala aff Hendrich Curio.

¹ Inskrefs vid universitetet i okt. 1660. *Upsala Universitets Matrikel* utg. af A. ANDERSSON, s. 103.

² SONDÉN, a. a. s. 162.

Jag hörde sist / min wän / at du skull giffta dig /
 Jag önskte dig alt godt och tänckte så wijd mig:
 Wälan iag äfwen och törs våga stad ett språng
 Män¹ tusend hinder mig då mötte samma gång.

Ty när jag stod tillredz och skulle tala till /
 Så wiste iag ey sielf hwem iag tilltala will.
 Jag såg mig hijt och dijt / iag war snart här snart där /
 En ting iag gladlig fant som ökte mitt begär.

Thet är en liufig ting / en öfwer-Jordisk ting /
 En högst affhållen ting i heela werldzens ring.
 En ting som genomgår i sielfwe hiertat inn /
 En ting som lijfna må en halfdödz hug och sinn.

En ting som Menskians macht fullsnart till fånga taar /
 Så framt hon Menskia ähr / Blod / kött och seenor har.
 Thet är i qwinne-folck Ehr ögons liufigheet /
 När hon är sammanstämd med seders höfligheet.

O Himmels-liufig ting / wäl den som den är wärd
 Wäl den som sig får see en sådan ting beskärd:
 Och uti frijd och Roo får mättas fort theraff /
 Fast han ey mättas kan förän han läggz i Graaff.

Men effter lijten tijd iag med förundran sijr /
 Hur Zucker blijr förgift / och Honing galla blijr:
 Then först en Engel war / blijr seen en Basilisk /
 Att man må blij steendöd / som förr war sund och frisk.

Ty ibland mycki folek fins snart en siuk och kranck /
 Ja / och bland fijnste godz fins däd som har sin wanck:
 Mång låga blossom upp / är doch af stråå och halm /
 Ett ögnbleck warar han / blijr så till rök och qwalm.

O hwilken hastig Eld du söta kärlek äst /
 Som snart förswinner bort / när du syns brinna mäst.
 En winck / en ögnelat / ett ord gör tig snart liumm /
 Misstanckar harm och haat / besittia seen ditt rumm.

¹ Skriften har tydligen tidigare tillhört något sammeland, hvarvid den starkt skurits i kanterna. Härigenom har början eller slutet på versraderna kommit att stymmas. De bokstäfver eller ord, som på detta sätt bortfallit, utmärkas med kursiv.

Så snart iag blef däd wars/ slog iag på annan boog /
Min foot uhr elden toog/ min hals ur länken drog;
Där första som iag saa'/ thet war mitt lijf/ mitt bröd /
Dä' här/ däd war min skräck/ och en befarlig död.

Så lefwer iag nu frij alt ook/ och trädoms laag /
Är i min ensligheet min Herre än i dag.
Till detta wågespel sig wåge hwem som will
Jag koxar än en stund förän iag flyger till.

Min gode wän/ tu haar en blijdan lycka fått /
Ty tig uti ditt språng är wäl i händer gått:
Fast iag är utestängd/ och än en twijkan drar /
Jag lijkwist giärna seer min wän god lycka har.

Som dagen daglig dagz wijd denne wåretijd /
Han wäxer till med lust/ så wäxe lyckan blijd /
Med all endrächtighet i Edert huus och boo /
Så lefwen I förnögd' i sielfbegiärlig Roo.